

Mlada HOLÁ, *Holdovací cesty českých panovníků do Vratislavi v pozdním středověku a raném novověku (1437–1617)*, Casablanca, Praha 2012

255 s., ISBN 978-80-87292-18-1

Kniha Mlady Holé představuje vyústění dlouhodobého badatelského zájmu, představeného již v několika dříve publikovaných studiích. Holdovací cesty českých panovníků do Vratislavi sleduje autorka v poměrně širokém časovém rozmezí od druhé třetiny 15. do druhého desetiletí 17. století. Úvod je následován rozbohem pramenné základny i dosavadního bádání a kapitolou sumarizující vývoj tradice holdovacích cest do Slezska a centrálního postavení města Vratislavi. Jádrem knihy pak tvoří devět detailně zpracovaných popisů panovníckých adventů spojených s holdem představitelů pestrého slezského zemského společenství.

Při zpracování jednotlivých holdovacích cest, počínaje slavnostním přijetím Albrechta Habsburského roku 1438 a konče uvítáním Ferdinanda II. roku 1617, postupuje autorka v souladu s inspiracemi, jež čerpala z děl četných zahraničních autorů. Přitom se však neustále opírala o poměrně širokou pramennou základnu, umožňující v naznačeném chronologickém rámci pevně ukotvit deskriptivní sondu do dané problematiky. V tomto ohledu nezůstává autorka čtenáři nic dlužna. Všechny devět panovníckých holdovacích jízd je popsáno podle stejného schématu, v rámci kterého se Holá věnuje celkovému itineráři cesty, složení panovníckého dvora, přípravám vratislavských měšťanů a dalších představitelů „vítajících“ a holdující strany, popisům ceremoniálů provázejících panovnícký advent, způsobu řazení průvodů a jednotlivým složkám jejich účastníků, popisům samotných holdů a dalších aktivit panovníka při pobytu ve Vratislavi. Součástí autorčina zorného pole jsou i dochované finanční sumy vyčleněné na dary a pohoštění příchodících panovníků, jakož i snaha o reflexi stavovské rivality odrážející se při přípravách a faktickém průběhu vítacích ceremoniálů a působení zeměpána po příjezdu. Úměrně pramenné základně je tímto způsobem čtenář obeznámen s počty koní, výdaji za pohoštění, místem jednotlivců i skupin při panovníkových dvoře atd. Autorka upozorňuje i na řadu faktorů ovlivňujících průběh adventu i holdu – mimo jiné na dopad konkrétních náboženských, hospodářských či politických poměrů a vztahů mezi jednotlivými hráči na slezské politické šachovnici. Za velice záslužné lze označit zařazení výběrové edice pramenů, které autorka věnovala v závěru své práce bezmála třicet stran.

Deskriptivní metoda Mlady Holé umožňuje kupit nové a nové příklady všech aspektů holdovacích cest a panovníckých vjezdů, z toho ale vyplývají i slabiny práce. Autorka mnohdy předkládá čtenáři de facto přeložený přepis využitých pramenů, aniž by jim v rámci samotné analýzy kladla otázky, uvažovala o jejich tendenčnosti či – v případě vyprávěcích pramenů – zkoumala narativní strategie jejich autorů. Takto zůstává poctivě a pracně nashromážděný detailní materiál bez hlubšího vyhodnocení. M. Holá sice nabízí ve stručném závěru odpovědi na některé z otázek dotýkajících se vývoje podoby holdovacích cest, v zásadě však jde jen o opakování dílčích závěrů předešlých sond. Hlavním zjištěním tak zůstává změna poměru zastoupení příslušníků jednotlivých stavů, jenž se na událostech spojených s vítáním a působením panovníka vychýlil ve prospěch šlechty a jednotlivých slezských knížat. Autorka zde však nezasazuje svůj opodstatněný závěr do širšího rámce vývoje slezské společnosti a nezohledňuje fenomén vývoje zemského hejtmanského úřadu, jenž je pro řečenou problematiku patrně klíčový; od roku 1403 byl totiž držen s krátkými přestávkami po více než dvě století přímo vratislavskou městskou obcí. Již po roce 1474 přitom ztrácí svůj „celoslezský“ rozměr (jak ukázal Martin Čapský), což nastoluje otázku po vnitřním propojení tohoto procesu se ztrátou postavení vratislavské městské rady při vítání panovníka.

Nejsem si též jist, zda zvolený chronologický přístup umožňuje hovořit o vývoji samotných forem ceremonií (s výjimkou problémů spojených se střetáváním katolického a protestantského vyznání účastníků a přesunutí panovníckého sídla ve Vratislavi). S větším množstvím pramenů (např. tištěnými detailními popisy vjezdů) vyvstává rovněž další nebezpečí: co je označeno jako inovativní, nemusí představovat nový, ale pouze nově reflektovaný aspekt ceremonie. To se týká i autorčina vyhodnocení snahy vratislavských měšťanů vyzdobit město, což samo o sobě nelze spojovat s raně novověkou mentalitou, neboť městská výzdoba a úpravy veřejného prostoru jsou v evropském kontextu známé i ze středověkého období.

Celostnímu pohledu na vývoj panovníckého adventu a holdu zemské reprezentace zůstala Mlada Holá čtenáři poněkud dlužna, byť snesla značné množství dokladů o postupně proměně obou festivit. Obecnější zhodnocení jejího bezesporu přínosného výzkumu může poskytnout další komparace předložených dat a dílčích závěrů s výsledky evropského bádání.

ROBERT ANTONÍN